

Ceteris paribus

HET WOORD AAN...

Bas van der Klaauw

Bas van der Klaauw is hoogleraar economie aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Samen met Hessel Oosterbeek, Pieter Gautier en Monique de Haan adviseert hij de middelbare scholen in Amsterdam hoe ze de procedure voor plaatsing van nieuwe leerlingen in moeten richten. Vorige week vond de plaatsing plaats.

Waarom wordt eigenlijk geloot en wat doet een econoom daarbij?

“De Amsterdamse middelbare scholen hebben samen ruimte voor ruim tienduizend nieuwe leerlingen per jaar. Dat is meer dan genoeg voor de 7.500 nieuwe brugklassers komende zomer. Maar sommige scholen zijn erg populair. Deze ontvangen veel meer aanmeldingen dan dat ze leerlingen kunnen plaatsen. Het koppelen van scholen aan de voorkeur van leerlingen is een klassiek allocatieprobleem. Leerlingen willen naar de school van hun eerste voorkeur en als dat niet lukt naar de nummer twee of drie. Wij hebben nagedacht over verschillende methoden om de plaatsingsprocedure in te richten.”

Is er een optimale manier om de loting te organiseren?

“Eigenlijk niet. Allereerst zijn er als je alle voorkeuren van ouders kent hele slimme matching-algoritmen. Maar die algoritmen kun je zomaar niet toepassen, omdat ze strategisch gedrag niet uitsluiten en dus in de praktijk niet zo slim zijn als in theorie. Strategisch gedrag heb je bijvoorbeeld als leerlingen zich inschrijven voor hun tweede of derde voorkeur, om te voorkomen dat ze als ze bij de nog populairdere eerste voorkeur uitgeloot worden ook bij hun tweede of derde voorkeur niet aan bod komen. Dat gebeurde onder het zogeheten Boston-lotingsysteem dat de scholen in Amsterdam tot een paar jaar terug hanteerden. Een nadeel van strategisch gedrag is dat het maken van keuzes voor leerlingen lastiger is en zij misschien slechter gematched worden dan mogelijk op basis van hun voorkeuren.

Als je rekening houdt met strategisch gedrag, kom je al gauw uit bij zogenoemde *deferred acceptance* mechanismen. Dat is een procedure waarbij je alle leerlingen op één hoop gooit en ze allemaal door loting

een volgnummer toebedeeld. Daarna plaats je de leerlingen één voor één op volgorde van hun volgnummer bij de school van hun keuze die nog vrij is. In zo'n systeem is het in alle gevallen het meest optimale om gewoon eerlijk te zeggen naar welke school je wil.”

Maar vorig jaar was er toch flink wat kritiek?

“Er zijn verschillende manieren om een deferred-acceptance-loterij te organiseren. Vorig jaar kreeg iedereen die in de eerste ronde niet op zijn eerste voorkeur terecht kon opnieuw een volgnummer toegewezen. Daarmee verhoogden we de kans dat leerlingen bij een school in hun top vijf terecht kwamen. De kans dat je namelijk meermaals een laag volgnummer toegewezen krijgt, is erg klein. Hierdoor was de uitkomst echter niet meer Pareto-efficiënt: het werd mogelijk dat twee kinderen met elkaar zouden willen ruilen. Dat dat niet mocht bleek niet goed uit te leggen. Daarom wijzen we dit jaar niet opnieuw volgnummers toe. Daarmee is de kans dat leerlingen niet in hun top vijf terecht komen (van 1,5 naar 2,7 procent) vergroot, maar zorgt het systeem er wel voor dat er geen twee leerlingen met elkaar willen ruilen.”

UIT DE OUDE ESB-DOOS

HET GEZINSBEZIT ALS CONSUMPTIELADDER

Van identificeerbare hiërarchische bezitpatronen is derhalve geen sprake. Toch is er - de profielanalyse toont dat duidelijk aan - in het bezit van duurzame consumptiegoederen, ordening te onderkennen. De gehanteerde indeling van de goederen blijkt operationele betekenis te hebben, maar binnen de onderscheiden groepen lijken de individuele goederen in hoge mate verwisselbaar te zijn. Slechts paarsgewijze doen zich enkele opvallend vaste combinaties in het bezit voor, zoals van de barbecue met het fonduestel ($r = 0,43$), van de wasdroger met de vaatwasser ($r = 0,33$).

Zwan, A. van der (1979) Het gezinsbezit als consumptieladder. ESB, 64(3209), 603.

